

VERZONDEN 16 NOV 2018

BESLUIT van GS van Utrecht

DATUM	16 november 2018	TEAM	Vergunningverlening Natuur en Landschap
ZAAKKENMERK	Z-WNB-RI-REG-2018-1027	REFERENTIE	Servicebureau
NUMMER	81DD4ACC	DOORKIESNUMMER	030-2583311
UW BRIEF VAN	2 juli 2018	FAX	030-2583139
UW NUMMER		E-MAILADRES	Servicebureau@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE(N)	- voorschriften en beperkingen - kaart plangebied - mitigerende maatregelen uit activiteitenplan en aanvullingen van 14 september 2018	ONDERWERP	Ontheffing herontwikkeling Christelijk Lyceum Veenendaal

Besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht op de aanvraag van 2 juli 2018 van mevrouw De Voogd, namens Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs, om ontheffing in het kader van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: wet).

I. Besluit

Gelet op het bepaalde in de wet, het Beleidskader Wet natuurbescherming en Verordening Natuur en Landschap hebben wij besloten u:

ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en/of het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis, en/of het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis voor de periode tussen de verzenddatum van dit besluit en 1 september 2020.

Aan dit besluit zijn extra voorschriften gebonden ten aanzien van de planning. Deze voorschriften treft u aan in de bijlage. In dit besluit worden deze voorschriften onderbouwd.

II. Omschrijving van de aanvraag

Uw aanvraag heeft betrekking op het Christelijk Lyceum te Veenendaal, gelegen aan de Kerkewijk 149. De werkzaamheden betreffen het slopen van gebouw A en het strippen van gebouw D. Gebouw A wordt vervangen door nieuwbouw, en gebouw D wordt grondig gerenoveerd en krijgt een nieuwe buitenmuur. U vraagt ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 van de wet voor wat betreft de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) voor de periode van 1 september 2018 tot 1 september 2020.

III. Procedure

De aanvraag is afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht. Op 14 september 2018 en op 3 oktober 2018 is de aanvraag op verzoek aangevuld.

IV. Toetsingskader

De gewone dwergvleermuis is beschermd ingevolge artikel 3.5 van de wet.

V. Toetsing Ruimtelijke Ingreep

Motivering

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn een zomerverblijfplaats, een gecombineerde zomer- en paarverblijfplaats en een massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Nabij de massawinterverblijfplaats zijn tijdens de zwermperiode steeds 10 exemplaren van de gewone dwergvleermuis waargenomen. Naar schatting biedt de massawinterverblijfplaats plaats aan 100 tot 200 exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen exemplaren van de gewone dwergvleermuis worden verstoord en/of gedood, en kunnen voortplantings- en rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd en vernield.

Er worden maatregelen voorgesteld om de negatieve effecten van de werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen. Zo wordt voorgesteld om de verblijfplaatsen zeven dagen voorafgaand aan de kwetsbare periode en/of de start van de werkzaamheden ongeschikt te maken. Er worden exclusion flaps aangebracht, waarlangs de gewone dwergvleermuis nog wel uit kunnen vliegen, maar niet meer naar binnen kunnen. Overige openingen worden dichtgemaakt, zodat vleermuizen geen intrek nemen vlak voorafgaand aan de werkzaamheden. Zo wordt zoveel mogelijk voorkomen dat er bij de start van de werkzaamheden gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn in het pand. Echter, door deze maatregelen worden gewone dwergvleermuizen verstoord. Ook valt niet geheel uit te sluiten dat er gewone dwergvleermuizen in de spouwmuren aanwezig zijn, en dat er door de werkzaamheden gewone dwergvleermuizen worden gedood. Ontheffing van de verboden op het opzettelijk verstoren en/of het opzettelijk doden van de gewone dwergvleermuizen is dan ook aan de orde.

Om het verlies van de vastgestelde verblijfplaatsen te verzachten worden er alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd. Om de periode tussen de verwijdering van de bestaande verblijfplaatsen en de nieuwbouw te overbruggen zijn reeds in de zomer van 2018 vleermuiskasten opgehangen. Voor de paarverblijfplaats en de zomer-/paarverblijfplaats zijn in totaal acht kasten opgehangen in de directe omgeving van de huidige verblijven. Door de kasten zo ver van te voren op te hangen, hebben de gewone dwergvleermuizen voldoende gelegenheid om deze kasten te ontdekken en in gebruik te nemen voor de volgende gebruikperiode. De gekozen kasten zijn aantoonbaar geschikt om de functie van zomer- en paarverblijf voor de gewone dwergvleermuis te vervullen. Deze kasten blijven hangen tot minimaal zes maanden na afronding van de werkzaamheden. In de nieuwbouw worden open stootvoegen van minimaal 18 millimeter breedte aangebracht die toegang bieden tot een voor de gewone dwergvleermuis geschikte spouw. Hiermee ontstaan ook in de nieuwbouw voldoende nieuwe potentiële zomer- en paarverblijfplaatsen.

Voor de massawinterverblijfplaats is er voor de gewone dwergvleermuis toegang gecreëerd tot de spouwmuren van een gebouw direct naast het pand waarin de massawinterverblijfplaats zich bevindt. De vier grote blinde muren met een spouwbreedte van vier centimeter zijn middels het in metselen van toegangsstenen toegankelijk gemaakt. Hiermee wordt direct voorzien in een permanente alternatieve verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Echter, de voorgestelde planning is ten tijde van deze besluitvorming niet meer haalbaar. Deze planning voorzag in het ongeschikt maken van het winterverblijf vóór de start van de winterperiode van de gewone dwergvleermuis vanaf half oktober 2018. Nu dit niet meer mogelijk is, moet met het ongeschikt maken gewacht worden tot de kwetsbare winterperiode is afgelopen. Gezien de wettelijke behandelingstermijn die, door de opschortingen bij verzoeken om aanvullende informatie, afloopt op 22 november 2018 was de ingediende planning ook niet realistisch. Door het ongeschikt maken te verplaatsen naar april 2019 wordt bovendien voldaan aan de ecologisch meest gunstige gewinningstijd voor een alternatieve winterverblijfplaats (bestaand en alternatief minstens één winterseizoen gelijktijdig aanwezig). Deze gewinningstijd is nodig, omdat de gewone dwergvleermuis pas bij (streng) vorst gebruikmaakt van de massawinterverblijfplaats, en al in de late zomerperiode de massawinterverblijfplaatsen verlaat. Bij het negeren van de gewinningstermijn moet een gewone dwergvleermuis midden in een koude periode op zoek naar een alternatief. Het is wel bekend dat gewone dwergvleermuizen meerdere massawinterverblijfplaatsen in hun netwerk kunnen hebben, maar dat is in onderhavig geval niet aangetoond. Hierdoor kan niet voldoende uitgesloten worden dat (een deel van) de populatie zich niet aan deze verstoring aan kan passen en, bij gebrek aan een vorstvrij verblijf, de winter niet overleeft. Het wachten met het ongeschikt maken is dan ook ecologisch het meest gunstige alternatief, en als bindend voorschrift opgenomen in de ontheffing.

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort van Nederland en komt wijdverbreid voor. Er zijn dan wel geen duidelijke aanwijzingen voor een toe- of afname van de soort, maar aangenomen mag worden dat de gewone dwergvleermuis in een gunstige staat van instandhouding verkeert.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden zal het plangebied ook op de langere termijn onderdeel uit kunnen blijven maken van het netwerk aan verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt dan ook niet in gevaar door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Belang van de aanvraag

U heeft ontheffing aangevraagd op grond van het belang "Volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten". U stelt hierover het volgende:

"De oudste gebouwen van het Christelijk Lyceum dateren uit de periode 1967/68. Door de leeftijd en de bouwkundige staat is de onderhoudslast van deze gebouwen te hoog. Door de bouw en indeling van deze gebouwen, die representatief zijn voor de bouwperiode, is het energieverbruik erg hoog, het binnenklimaat van slechte kwaliteit en de indeling van de gebouwen is gedateerd. Het gebouw is nagenoeg niet geïsoleerd, bevat asbest, is ingedeeld volgens het oude principe van lange gangen met lokalen aan één kant. De gangen bevinden zich aan de koele noordkant, de lokalen aan de warme zuidkant. Op warme dagen is het vooral op de bovenverdiepingen in de lokalen niet om uit te houden. Op koude dagen zijn de lokalen door de gebrekkige isolatie niet goed te verwarmen.

Met de sloop- en renovatiewerkzaamheden worden deze problemen opgelost. Met de sloop en het casco-strippen wordt het voor mensen gevaarlijke asbest verwijderd waardoor dit geen gevaar meer voor de gezondheid van leerlingen en medewerkers kan opleveren. In de nieuwbouw wordt direct voldaan aan de eisen van een 'Frisse School', waardoor de problemen met het binnenklimaat, luchtkwaliteit, ventilatie en binnentemperaturen worden opgelost. Door de nieuwe schil te isoleren zal het energieverbruik dalen. Dit is een vereist vanuit de regeling 'Frisse Scholen' en vanuit de regeling Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG) (voortvloeiend uit het Energieakkoord voor duurzame groei en uit de Europese richtlijn Energy Performance of Buildings Directive (EPBD), red.).

De voorgenomen werkzaamheden zorgen ervoor dat de school bijdraagt aan een reductie van het gebruik van fossiele brandstoffen, waardoor ze positief bijdragen aan het verminderen van de klimaatopwarming. Een goed binnenklimaat zorgt ervoor dat de leerlingen en medewerkers lichamelijk geen klachten krijgen, zoals die voorkomen bij onvoldoende ventilatie, te hoge of te lage temperaturen in de klas, tocht en te hoge CO₂-concentraties in de klassen. Door het binnenklimaat te verbeteren wordt er direct en indirect voor gezorgd dat er een goed leerklimaat ontstaat voor de leerlingen. Schoolprestaties lijden onder een slecht binnenklimaat, waardoor de prestaties bij een verbeterd binnenklimaat zullen verbeteren. Ook de werkomgeving voor het onderwijzend personeel zal voldoen aan de eisen van een gezonde werkomgeving. Door het verbeteren van het binnenklimaat en door het verwijderen van asbest zorgt de school ervoor dat de gezondheid van de leerlingen en het onderwijzend personeel geen gevaar loopt en beter wordt beschermd."

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het belang "Volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten" voldoende onderbouwd is om het opzettelijk verstoren, opzettelijk doden en/of het beschadigen en vernielen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis te rechtvaardigen.

Alternatievenafweging

Locatie

De herontwikkeling van het schoolgebouw is locatiespecifiek. Het elders slopen/strippen en wederopbouwen van een schoolgebouw zou immers niet leiden tot een herontwikkeling van het Christelijk Lyceum aan de Kerkewijk 149 in Veenendaal.

Inrichting

Het terrein van de school laat geen ruimte over om de nieuwbouw elders uit te voeren dan op de locatie van de huidige bebouwing. Door de nieuwe en gerenoveerde bebouwing op te leveren inclusief voor de gewone dwergvleermuis geschikte verblijfplaatsen is redelijkerwijs het ecologisch meest gunstige inrichtingsalternatief gekozen.

Werkwijze

De betreffende gebouwdelen bevinden zich in een te slechte staat om met enkel onderhoud te volstaan. Ingrijpende renovatie zou bovendien ook geleid hebben tot het verlies van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ook zou dan niet voldaan kunnen worden aan de eisen uit het programma Frisse Scholen en de bepalingen behorende bij de toekomstige regeling (vanaf 1 januari 2020) BENG.

Planning

De voorgestelde planning was niet het meest gunstige alternatief voor de gewone dwergvleermuis. Ondanks dat de sloop van het massawinterverblijf pas in de laatste fase plaats zou vinden, zou er onvoldoende gewenningstijd zijn geweest.

Ook was de voorgestelde planning voor het ongeschikt maken, gezien de indieningsdatum en de wettelijke behandelingstermijn voor een ontheffingsaanvraag, niet haalbaar. Door de extra voorschriften in de ontheffing zal er gewerkt worden volgens een redelijkerwijs ecologisch gunstiger planning, namelijk pas ongeschikt maken vanaf 1 april 2019

Gezien het bovenstaande zijn er geen redelijke alternatieven mogelijk die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

VI. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij u ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de wet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden, deze treft u aan in de bijlage bij dit besluit.

VII. Bezwaar

U kunt binnen zes weken na de dag waarop deze beschikking op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt een bezwaarschrift bij Gedeputeerde Staten van Utrecht indienen:

- Digitaal: gebruikt u hiervoor het formulier "Bezwaar tegen beslissing provinciaal bestuur met DigiD". Uw DigiD geldt als ondertekening. U vindt het formulier via: www.provincie-utrecht.nl onder loket / klacht, bezwaar of melding doorgeven / bezwaar tegen beslissing provincie;
- Schriftelijk: t.a.v. de secretaris van de Awb- adviescommissie van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Het bezwaarschrift moet in ieder geval bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht (indien mogelijk, onder vermelding van het besluitnummer);
- de reden van bezwaar;
- ondertekening.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Overigens schort het indienen van een bezwaarschrift de werking van het besluit niet op. Als u niet kunt wachten op de normale behandeling van uw bezwaarschrift, hebt u de mogelijkheid om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de rechtbank. U moet op dat moment ook al een bezwaarschrift hebben ingediend. Het verzoek om een voorlopige voorziening richt u aan de voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht.

VIII. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op het moment van bekendmaking door uitreiking of verzending aan de aanvrager. Van het besluit wordt mededeling gedaan op de website www.officielebekendmakingen.nl

IX. Overleg en informatie

Er kan tevens vergunning of ontheffing nodig zijn op grond van andere wetten of verordeningen. Wij adviseren u zo nodig contact op te nemen met uw gemeente en/of milieudienst, als u dit nog niet heeft gedaan.

Als u vragen heeft over de procedure en de inhoud, kunt u contact opnemen met ons Servicebureau via servicebureau@provincie-utrecht.nl, of op telefoonnummer 030-2583311.

Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website www.provincie-utrecht.nl.

X. Verzending

Dit besluit wordt verzonden aan de aanvrager van de ontheffing. Een afschrift van deze ontheffing wordt verzonden aan:

- RUD Utrecht, Postbus 85242, 3508 AE Utrecht.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

Mevr. mr. S.L. Munsel
Teamleider Vergunningverlening Natuur en Landschap
Domein Leefomgeving

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van M. de Voogd op 2 juli 2018, namens Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Veenendaal en de aanvullingen hierop van 14 september 2018 en 3 oktober 2018, gelet op artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming,

Verlenen Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht hierbij aan:
Naam: Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs Veenendaal
Adres: Kerkewijk 149
Postcode en woonplaats: 3904 JC Veenendaal

Ontheffing 81DD4ACC voor het tijdvak tussen de verzenddatum van dit besluit en 1 september 2020

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5, eerste, tweede en vierde lid, van de wet, voor zover dit betreft het opzettelijk doden en/of het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), en/of het beschadigen en/of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het Christelijk Lyceum, Kerkewijk 149 te Veenendaal, gebouwen A en D, één en ander zoals weergegeven op de kaart in bijlage 2 bij dit besluit.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, twee weken voorafgaand aan de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen, het meldingsformulier 'aanvang werkzaamheden' volledig in te vullen op <https://www.rudutrecht.nl/diensten/natuur/soortenbescherming/>. Bij de melding dient het werkprotocol zoals omschreven in voorschrift 8 bijgevoegd te zijn.
7. Na afronding van de werkzaamheden dient u het meldingsformulier 'gereedkomen werkzaamheden' op de website van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht <https://www.rudutrecht.nl/diensten/natuur/soortenbescherming/> volledig in te vullen en te versturen. Bij de melding dient het logboek zoals vermeld onder voorschrift 9 te worden meegezonden.

Specifieke voorschriften

8. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin minstens de voorschriften uit deze ontheffing. Het werkprotocol dient (aanvullend) de volgende aspecten te omschrijven:
 - a. Omschrijving van het plangebied, inclusief kaart;
 - b. Activiteiten/werkzaamheden die uitgevoerd worden (inclusief planning);
 - c. Maatregelen die getroffen zijn/worden (locatie op kaart en datum/tijd);
 - d. Wie is de begeleidende ecoloog (inclusief contactgegevens);
 - e. Welke activiteiten zijn/worden door de ecoloog begeleid;
 - f. Hoe er wordt/is omgegaan met onverwachte (beschermde) soorten binnen het plangebied.
9. Tijdens de werkzaamheden dient een logboek te worden bijgehouden. In het logboek dienen gemaakte ecologische keuzes vastgelegd te worden zoals goedkeuring/vrijgeven door een ecoloog, afwijkingen van het ecologisch werkprotocol en gekozen mitigerende maatregelen en de locatie daarvan. In het logboek worden in ieder geval de relevante resultaten van de uitgevoerde handelingen geregistreerd.

Het logboek dient bijgevoegd te worden bij de melding gereedkomen werkzaamheden zoals bedoeld in voorschrift 7.

10. De maatregelen, genoemd op pagina's 17 tot en met 28 van het bij de aanvraag gevoegde activiteitenplan dienen te worden opgevolgd.
11. In aanvulling hierop dienen de maatregelen opgenomen in de aanvullingen van 14 september 2019. Voor zover deze afwijken van het activiteitenplan, prevaleren deze maatregelen boven die van het activiteitenplan.
12. Het gebruik van de alternatieve winterverblijfplaatsen dient gemonitord te worden. De monitoring dient toe te zien op het gebruik als massawinterverblijfplaats. Hiertoe dient minimaal het Vleermuisprotocol 2017 gevolgd te worden met betrekking tot de onderzoeksinspanning in de zwemperiode.
13. De monitoring dient plaats te vinden in het eerste kalenderjaar na realisatie (2019), het derde jaar na realisatie (2022) en het vijfde jaar na realisatie (2024).
14. De resultaten van de monitoring dienen in een rapportage toegestuurd te worden aan de provincie Utrecht. Hierin moet minimaal vermeld worden wat de onderzoeksinspanning is geweest, hoeveel zwermende exemplaren er zijn waargenomen, en hoeveel exemplaren er naar schatting gebruik maken van de alternatieve massawinterverblijfplaats.
15. De onder voorschrift 14 bedoelde monitoringsrapportage dient vóór maart van het eerstvolgende kalenderjaar toegestuurd te worden.
16. Indien uit de monitoring blijkt dat de alternatieve winterverblijfplaats niet functioneert, kunnen aanvullende maatregelen opgelegd worden.
17. In afwijking op voorschrift 10 dient de massawinterverblijfplaats na de winterrust van 2018/2019 ongeschikt gemaakt te worden. Het ongeschikt maken dient te gebeuren op de omschreven werkwijze (exclusion flaps, 7 dagen van tevoren, waarvan 3 dagen een minimale avondtemperatuur van 10 graden Celsius).
18. U dient pas te starten met de werkzaamheden nadat met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen gewone dwergvleermuizen meer in het pand aanwezig zijn. Aan dit niveau van zekerheid is in ieder geval voldaan indien na aanbrengen van de exclusion flaps 3 dagen met een minimale avondtemperatuur van 10 graden Celsius zijn verstreken en daarna uit een ochtend controle bij de exclusion flaps geen vleermuizen invliegend worden waargenomen.
19. Voor de definitieve zomer- en paarverblijfplaatsen dient de eerst beschreven optie onder 4.1.2 gevolgd te worden (spouwmuur geschikt).
20. Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen dient plaats te vinden buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis. De kwetsbare perioden zijn in beginsel: van 15 mei tot 15 juli en van 1 november tot 1 april. De perioden kunnen door klimatologische omstandigheden afwijken. Dit ter beoordeling van de ecologische deskundige.
21. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen aantoonbaar te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
22. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
23. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Servicebureau van de provincie Utrecht, Archimedeslaan 6, postbus 80300, 3508 TH te Utrecht of via servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Bijlage 2: kaart plangebied (gebouwen A en D rood omlijnd)

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

4. Mitigerende maatregelen

Negatieve effecten op gewone dwergvleermuis kunnen ontstaan doordat bij de sloop dan wel renovatie van het gebouw vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd en vernield en doordat er mogelijk gewone dwergvleermuizen worden verstoord of gedood. Deze effecten leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming.

In dit hoofdstuk is aangegeven welke maatregelen genomen worden om schade aan deze beschermde soort zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Hierbij wordt de Kennisdocument gewone dwergvleermuis gevolgd. Werken conform de eisen uit dit Kennisdocument geeft een grote mate van zekerheid dat de mitigerende maatregelen van voldoende kwaliteit zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming zoveel mogelijk te voorkomen.

4.1 Alternatieve verblijfplaatsen

4.1.1 Tijdelijke paar- en zomerverblijfplaatsen

- Om de periode tussen sloop en voltooiing van de nieuwbouw te overbruggen zijn in de directe omgeving van het plangebied reeds tijdelijke kasten opgehangen. Voor iedere te verwijderen paar- en of zomerverblijfplaats hebben wij vier vleermuiskasten van het type VK-WS-07 opgehangen. De exacte locaties zijn aangegeven in Figuur 4. Deze vleermuiskasten zijn aantoonbaar geschikt zijn als paar- en zomerverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen Omdat er in het plangebied 1 paarverblijfplaats en 1 gecombineerd paar- en zomerverblijfplaats aanwezig zijn, zijn er in totaal 8 kasten opgehangen. Deze kasten moeten blijven hangen tot minimaal zes maanden nadat permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw gerealiseerd zijn.
- De kasten zijn binnen 100 m en maximaal 200 m van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie hiervoor Figuur 2), en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden geplaatst.
- De kasten zijn dusdanig opgehangen dat deze verschillende microklimaten aanbieden doordat de kasten zijn opgehangen met verschillende exposities ten opzichte van de zon.
- De kasten hebben een locatie die vergelijkbaar is met de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (op minimaal 3 m. hoogte), vrije aanvliegroute en duisternis (afscherming van verlichting). Daarnaast zijn de kasten zo opgehangen dat zij vrij zijn van verstoring en buiten bereik van predatoren hangen.
- De locaties zijn zoveel mogelijk afgestemd te worden op de reeds ingenomen territoria.

- Om ervoor te zorgen dat de vleermuizen voldoende tijd hebben om de nieuw aangeboden vleermuiskasten te ontdekken is rekening gehouden met een gewenningsperiode van minimaal zes maanden voorafgaande aan het paarseizoen (dat loopt van 15 augustus t/m september).
- Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen is niet noodzakelijk. Wanneer de vleermuiskasten geen belemmering vormen komt het de vleermuizen ten goede als deze blijven hangen zolang de kasten functioneel zijn.

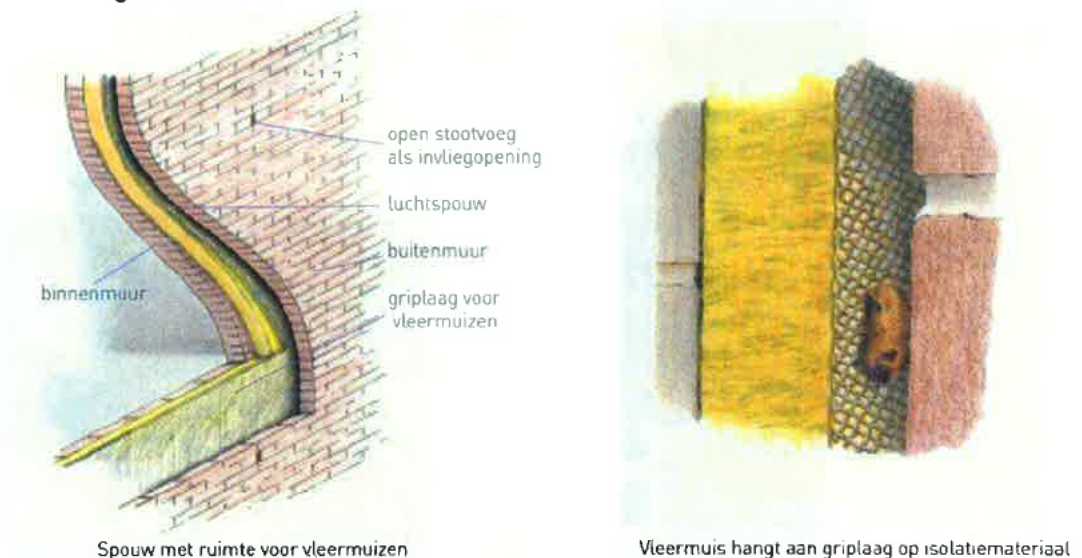
Figuur 4. Locaties van de 8 vleermuiskasten (aangeven met oranje bolletjes) die zijn geplaatst als tijdelijke vervanging van de aangetroffen verblijven (1 zomerverblijfplaats en 1 gecombineerde zomer- en paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis).

4.1.2 Permanente paar- en zomerverblijfplaatsen

Bij de realisatie van de nieuwbouw worden de gebouwen bij voorkeur aan de zuidwest- en/of zuidzijde op minimaal acht plaatsen voorzien van mogelijke paar- en of zomerverblijfplaatsen voor vleermuizen. Deze verblijfplaatsen worden tijdens de bouw gerealiseerd. De voorgestelde locaties zijn opgenomen in Figuur 8.

Voor de exacte methode zijn een aantal opties:

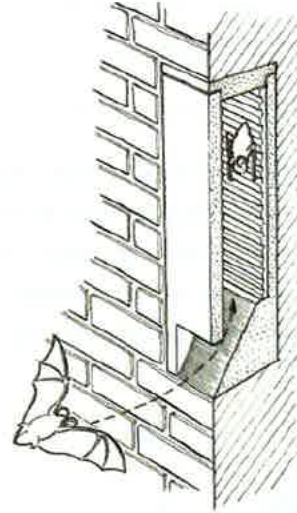
- Open stootvoegen aanbrengen van minimaal 18 mm breedte. Deze stootvoegen bieden vleermuizen toegang tot de luchtspouw. De open stootvoegen worden aangebracht op blinde stukken in de muur, zodat vleermuizen daar kunnen landen en vervolgens de spouwmuur kunnen inkruipen. Wanneer steenwol of gladde platen als isolatiemateriaal worden gebruikt of aanwezig zijn, moeten deze worden afgedekt met stevig, plastic gaas zie figuur 4.

Figuur 5. Open stootvoegen en spouw met ruimte voor vleermuizen. (Bron: Brochure vleermuisvriendelijk bouwen)

- Het plaatsen van speciale voor vleermuizen gemaakte inbouwvoorzieningen. Er zijn sinds enkele jaren verschillende typen inbouwkasten op de markt, veelal gemaakt van beton of houtbeton. Veelgebruikte types zijn de Schwegler 1FR (zie Figuur 6) en de Vivara IB VL 01 (zie Figuur 7). Bij voorkeur worden er meerdere van deze stenen naast elkaar ingemetseld en aan elkaar gekoppeld, waardoor er grotere verblijven ontstaan.

Figuur 6. Schwegler 1FR

Figuur 7. Vivara IB VL 01

Door bovenstaande maatregelen te treffen ontstaan voor gewone dwergvleermuizen mogelijkheden om tenminste 2 paar- en/of zomerverblijfplaatsen in te nemen die duurzaam kunnen voortbestaan.

4.1.3 Tijdelijke winterverblijfplaatsen.

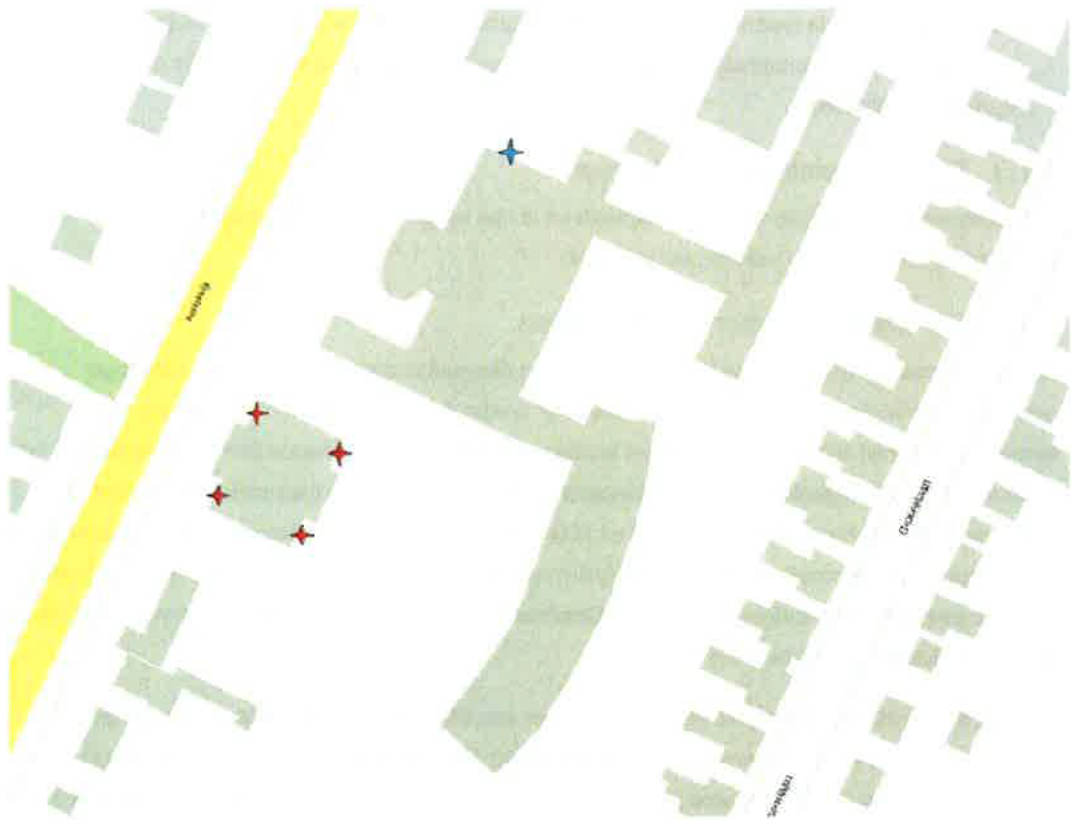
Het realiseren van tijdelijke winterverblijfplaatsen is niet mogelijk. Hiervoor moeten meteen permanente alternatieven worden aangeboden.

4.1.4 Permanente winterverblijfplaatsen.

Dwergvleermuizen gebruiken vaak spouwmuren en diepe dilatatievoegen van grote en hoge gebouwen als winterverblijfplaatsen, vermoedelijk omdat deze gedurende de winter erg temperatuurstabiel zijn. Op basis van het aantal waargenomen zwermende dieren, de bouw van het pand (de muur is verdeeld in kleinere compartimenten door betonnen tussenvloeren) en expert judgement, verwachten wij dat circa 100 tot 200 gewone dwergvleermuizen in het pand (kunnen) overwinteren. De alternatieve winterverblijfplaatsen dienen dan ook voldoende oppervlak te hebben om dit aantal dieren te kunnen huisvesten. Daarnaast dient het alternatief zo dicht mogelijk bij de bestaande locatie gerealiseerd te worden.

Tijdens een locatiebezoek op 23 januari 2018 is er een inventarisatie gemaakt van mogelijk geschikte locaties voor het vervangende winterverblijf. De te slopen dan wel renoveren gebouwen zijn onderdeel van een middelbare school die is gesitueerd in een woonwijk, waardoor de meeste bebouwing rondom de planlocatie bestaat uit woonhuizen. Op het terrein van de school zelf staan enkele hogere en grote gebouwen. Het gebouw met de meeste potentie ligt direct naast het gebouw met de te mitigeren winterverblijfplaats (zie Figuur 8). Het gebouw bevat 4 grote blinde muren (zie Figuur 9) waarin tijdens de veldbezoeken van het vleermuisonderzoek (Van Woersem, 2017) geen vleermuizen zijn waargenomen. Uit bouwtekeningen van dit pand blijkt de spouw een open ruimte van circa 4 cm breed te bieden, waardoor de vleermuizen voldoende ruimte hebben om zich hierin vrijelijk te bewegen nadat de spouw bereikbaar is gemaakt voor vleermuizen. Er is alleen naar beneden afstralende (nood)verlichting op de muren aanwezig en in de naastgelegen lokalen is de verlichting 's avonds uitgeschakeld. Het gebouw is gedurende de gehele winter verwarmd en heeft met 3 etages een vergelijkbare hoogte ten opzichte van het gebouw met het te mitigeren winterverblijf. Dit gebouw is het meest geschikt om vervangende winterverblijven in te creëren.

In de zomer van 2018 zijn de gevels van dit pand geschikt gemaakt voor verblijvende vleermuizen, door een goede toegang tot de spouw te creëren in elk van de blinde muren. Deze toegang is bereikt door op 4 locaties een toegangsteen in te metselen, van het type IB VL 03 van Vivara (zie Figuur 10). Deze is op circa 1,5 meter van de dakrand geplaatst (zie Figuur 11).

Figuur 8. Alternatieve locaties voor winterverblijf. Het huidige verblijf is met blauw aangegeven. De alternatieve locaties zijn in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Figuur 9. Een van de blinde muren waarin een alternatief winterverblijf dient te worden gerealiseerd.

Figuur 10. Entreesteen IB VL 03 van Vivara

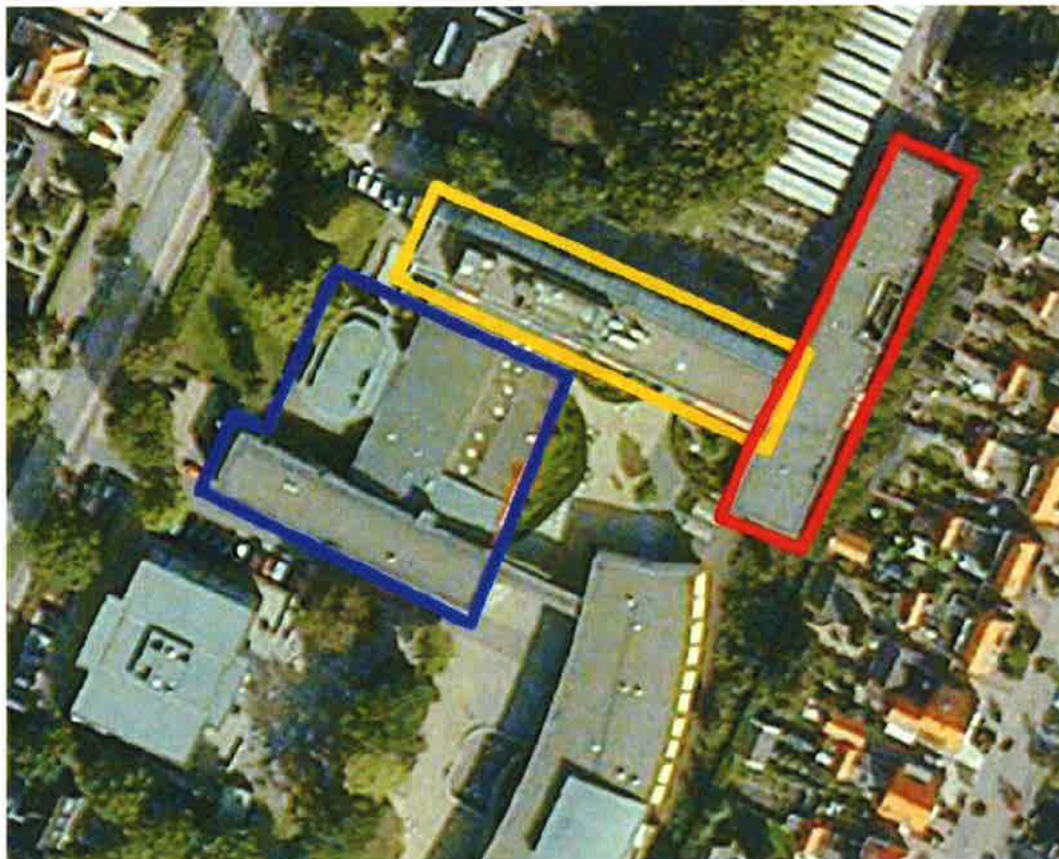

Figuur 11. Detailfoto van een van de gevels met een ingebouwde toegangssteen van Vivara (zie Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.). Deze biedt toegang tot de achterliggende spouw die geschikt is voor vleermuizen.

4.2 Aangepaste werkwijze

- In meerdere vleugels van het te slopen gebouw bevindt zich een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (zie Figuur 2, Van Woersem, 2017). Bij de overige vleugels (blauwe gedeelte in Figuur 12) hoeft geen rekening gehouden te worden met vleermuizen. Deze gebouwen mogen zonder aanvullende maatregelen voor vleermuizen worden gesloopt.

Wel dient bij de sloop van deze overige gebouwen rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van 15 maart tot en met eind juli. Eventueel te verwijderen groen rondom de gebouwen dient dus buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

Figuur 12. Onderscheid in de te slopen delen. Het blauwe gedeelte heeft geen aanvullende maatregelen.

- In delen van het gebouw waarin zich de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis bevinden (rode en oranje gedeelte in Figuur 12) worden alle (mogelijke) verblijfplaatsen voorafgaande aan de sloop ongeschikt gemaakt. Hiertoe dienen alle invliegopeningen in perioden dat de vleermuizen geen gebruik maken van de verblijfplaatsen te worden gedicht, bijvoorbeeld met pur-schuim of pu-rugvulling.
- Voordat het winterverblijf wordt gedicht worden er 3 tot 7 dagen voorafgaand aan het dichtmaken 'exclusion flaps' geplaatst. Dit zijn stukken stevig plastic folie die aan bovenzijde en aan de zijkanten tegen de muur worden bevestigd (gebruik een panlat in het midden als afstandhouder tijdens het plaatsen) zodat deze openingen zoals stootvoegen afdekken. Aan de onderzijde hangen deze flappen los. Dit biedt vleermuizen wel de mogelijkheid weg te komen maar verhindert terugkeer. Het plaatsen van de flappen moet onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen worden uitgevoerd. Na de periode van 3 tot 7 dagen worden de openingen worden gedicht met pur-schuim of pu-rugvulling.

26 Activiteitenplan en Activiteitenplan en mitigatieplan

gewone dwergvleermuis

- Als tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden onmiddellijk worden stopgezet en moet een vleermuisdeskundige worden geraadpleegd over de manier waarop de werkzaamheden verder uitgevoerd kunnen worden met zo min mogelijk negatieve effecten voor de aangetroffen vleermuizen.

4.3 Periode

De werkzaamheden die invloed hebben op de functie van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis worden buiten de meest kwetsbare periode van de soort uitgevoerd. Een samenvatting hiervan is opgenomen in Tabel 1.

- Omdat het is aangetoond dat in er overwinterende gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn, moet ervan worden uitgegaan dat de gebouwen zowel in de paar- en zomerperiode als in de winter gebruikt worden door vleermuizen. Daarom zal het ongeschikt maken van het gebouw (voor gebruik door vleermuizen) gefaseerd plaats moeten vinden. De delen van het gebouw waarin de zomer- en paarverblijfplaatsen zijn aangetroffen (het rode gedeelte in Figuur 12) wordt in de periode begin december tot eind maart ongeschikt gemaakt. Er zijn in deze periode geen vleermuizen in dit gedeelte aanwezig en zal het hele gebouw worden nagelopen op mogelijk openingen die worden afgedicht, bijvoorbeeld met purschuim.

Het oranje gedeelte in Figuur 12 bevat het winterverblijf. Dit gebouw wordt ongeschikt gemaakt in de periodes half april - eind juni en/of begin september -half oktober. Hier dienen alle openingen in het gebouw, nadat de vleermuizen middels exclusion flaps het gebouw hebben verlaten, te worden afgedicht met purschuim. Pas nadat de gebouwen ontoegankelijk zijn gemaakt voor vleermuizen kunnen deze worden gesloopt.

- Desgewenst kunnen een jaar na afronding van de nieuwbouw (of eerder indien vastgesteld is dat de in de nieuwbouw aangebrachte voorzieningen door vleermuizen in gebruik genomen zijn) de tijdelijke vleermuiskasten worden verwijderd, maar dit is niet noodzakelijk. Mocht tot verwijdering worden overgegaan, dan dient dit te gebeuren op een moment dat de kasten niet door vleermuizen worden gebruikt. De winterrust van de gewone dwergvleermuis (de periode van begin november - eind maart) is hiervoor dan een geschikte periode.
- De in de tekst genoemde perioden kunnen eerder beginnen of later eindigen, afhankelijk van de lokale meteorologische omstandigheden. Hierover kan een deskundige op het gebied van vleermuizen worden geraadpleegd.

In de onderstaande tabel zijn de meest gunstige en ongunstige perioden voor het uitvoeren van de ingrepen weergegeven, rekening houdend met de kwetsbare perioden van de aanwezige beschermde soort.

Tabel 1 Perioden waarin werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Broedseizoen (verwijderen groen)												
werken aan blauwe gebouw in Figuur 12												
Werken aan rode gebouw in Figuur 12												
Werken aan oranje gebouw in Figuur 12												
Totaal												
		werkzaamheden niet toegestaan										
		werkzaamheden mogelijk onder voorwaarden										
		werkzaamheden toegestaan										

4.4 Overige maatregelen

- Binnen het plangebied is het van belang dat het plangebied en de directe omgeving niet méér of op andere locaties verlicht wordt dan in de huidige situatie het geval is. Door verlichting kan verstoring van vleermuizen optreden, waardoor vleermuizen het gebied gaan mijden.
- Indien gebruik van kunstmatige verlichting gedurende de uitvoering van de werkzaamheden noodzakelijk is dient deze zoveel mogelijk beperkt te worden en gericht te worden op die plaatsen waar verlichting nodig is. Uitstraling van verlichting naar boven, naar water en naar de omgeving toe moet zoveel mogelijk voorkomen worden door gebruik te maken van armaturen die licht bundelen. Ook het (indirect) aanlichten van de nieuw te realiseren winterverblijven moet worden voorkomen.
- Alle werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op de gewone dwergvleermuis moeten aantoonbaar worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van deze soort.
- Voordat de ingreep plaatsvindt dient een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming verkregen te zijn.

Regelink

Ecologie & Landschap

Provincie Utrecht
Domein Leefomgeving
Team Vergunningverlening Natuur en Landschap
T.a.v. [REDACTED]
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Datum	Ons kenmerk	Uw kenmerk
13 september 2018	BRF18318-01	Z-WNB-RI-REG-2018-1027
Contactpersoon	E-mail	Telefoon
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

Betreft: aanvullende informatie ontheffingsaanvraag

Geachte [REDACTED],

Op 2 juli 2018 hebben wij een ontheffingsaanvraag ingediend voor het project voor het Christelijk Lyceum aan de Kerkewijk 149 in Veenendaal. U heeft deze aanvraag geregistreerd onder nummer Z-WNB-RI-REG-2018-1027. Op 23 juli 2018 en op 24 juli 2018 heeft u twee brieven verstuurd met het verzoek tot aanvullende informatie (respectievelijk 81D657FF en 81D7318D). In deze brief beantwoorden wij de vragen van beide brieven. Per vraag wordt eerst inleidend de kern van uw vraag herhaald, waarna wij ons antwoord uiteenzetten. Daarbij zijn de vragen doorgenummerd; de vragen uit de brief van 24 juli beginnen dus bij 15.

Vragen

1. *In het aanvraagformulier staat dat de werkzaamheden starten vanaf 25 april 2019. Uit de bijgevoegde planning blijkt dat er al eerder gestart wordt met werkzaamheden waarvoor een ontheffing nodig is (ongeschikt maken en vernietigen van het winterverblijf voor de sloop). Wij verzoeken u de aangevraagde werkzaamheden en de planning in overeenstemming met elkaar te brengen. Kunt u voor de duidelijkheid de voor deze ontheffing relevante onderdelen in de planning markeren?*

De werkzaamheden aan de bouw het nieuwe pand starten inderdaad conform planning vanaf 25 april 2019. De sloop start echter in januari 2019. Omdat wij rekening willen houden

met de kwetsbare perioden van de soort, wordt het ongeschikt maken eerder dan de sloop (en de bouw) uitgevoerd.

Dit betekent dat de ontheffing zal moeten gelden vanaf 1 september 2018 tot en met 1 september 2020. Bij deze vragen wij deze wijziging aan.

Wij kunnen helaas niet voldoen aan uw verzoek om de planning te markeren. Daarom volgt nu een omschrijving, gerelateerd aan de regels in de planning. In principe zijn alle aan de sloop gerelateerde werkzaamheden relevant. Dit betreft voornamelijk regel 278, en daaraan gelieerd de regels 186, 255 en 280. Daarnaast zijn de ecologische werkzaamheden die de aannemer moet uitvoeren, expliciet opgenomen in de planning, onder regels 263, 264, 265 en 266. Deze regels betreffen het werk aan het ongeschikt maken en het plaatsen van tijdelijke kasten.

Uiteraard zijn administratieve taken (zoals bestemmingsplan en omgevingsvergunning, regels 204 en 222-228) en interne zaken zoals het verhuizen van ICT en inbraakmeldcentrale (regels 268, 271) niet van toepassing, maar logischerwijs wel opgenomen in de planning van onze opdrachtgever.

Omdat wij de ontheffing aanvragen voor de periode 1 september 2018 – 1 september 2020, en in deze periode alle (relevante en niet-relevante) werkzaamheden worden uitgevoerd, is hiermee alles gedekt.

2. *In de aanvraag wordt op diverse plekken gesproken van de gebouwletters A tot en met D maar deze komen nergens concreet terug op een plattegrondstekening. Wij verzoeken u de begrenzing van de gehanteerde gebouwletters duidelijk op een plattegrond aan te geven.*

In bijlage 1 treft u een overzicht van de gebouwen op het terrein van het Christelijke Lyceum in Veenendaal. Gebouw A is hierin niet alleen het centrale, vierkante, lage deel (waar de pijl naartoe wijst), maar ook de links daarvan gelegen hoogbouw (dit is het oranje deel in figuur 12 van het activiteitenplan, het bouwdeel met het massawinterverblijf) en het dwars daarop gelegen, achterste bouwdeel (dit is het rood gemarkeerde deel in figuur 12 in het activiteitenplan, het bouwdeel met een zomerverblijf en een gecombineerd zomer-/paarverblijf). Let erop dat de oriëntatie tussen de verschillende figuren verschilt. Figuur 12 is noord gericht, bijlage 1 is vogelvlucht vanuit het zuidwesten en figuur 3 in het activiteitenplan is zuidoost-gericht.

3. *Kunt u bevestigen dat met gebouw A uitsluitend het in figuur 12 aangegeven oranje gebouw met massawinterverblijf wordt bedoeld? Of gaat het hier om een andere begrenzing?*

Gebouw A omvat o.a. het bouwdeel met het winterverblijf, maar ook enkele andere bouwdelen. Zie hiervoor de uitleg in vraag 2 en de bijbehorende figuren. Het winterverblijf bevindt zich in het gedeelte van bouwdeel A, dat in figuur 12 is aangegeven in oranje. Enkel dit gedeelte wordt beschouwd als het deel van het gebouw waar de winterverblijfplaats zich in kan bevinden, gebaseerd op de bouwwijze en bouwkenmerken van het gebouw (zie hiervoor de technische uitleg bij vraag 18). Voor dit oranje deel gelden dan ook de maatregelen (in tijd en werkwijze) voor het ongeschikt maken voor winterverblijven. Het

daadwerkelijke zwermgedrag is op 1 locatie (bij 2 dicht bij elkaar gelegen open stootvoegen) in dit oranje deel waargenomen, deze plek ligt aan de westelijke rand van de noordelijke zijde.

4. *Uit de planning blijkt dat u in april 2018 start met het ongeschikt maken van een winterverblijf, en dat dit op 30 juni 2018 gereed is. Wij verzoeken u aan te geven of dit al is gedaan. Zo niet, dan adviseren wij u om voor het ongeschikt maken ook een ontheffing aan te vragen voor de verstoring van gewone dwergvleermuis.*

In de planning in paragraaf 4.3 van het activiteitenplan is uiteengezet wanneer de vleermuisverblijven ongeschikt gemaakt kunnen worden, afhankelijk van de functie van het betreffende verblijf. Hierin hebben wij als ecologen aangegeven dat er twee tijdsperiodes zijn waarin het winterverblijf ongeschikt gemaakt kan worden, namelijk half april – juni en september – half oktober. De opdrachtgever heeft beide perioden als mogelijkheid in zijn planning opgenomen; ten tijde van het maken van deze planning hadden wij nog geen afspraken gemaakt. U dient deze dubbele tijdsperiode dan ook niet te lezen als dat er het winterverblijf in twee periodes ongeschikt gemaakt wordt, of dat er twee winterverblijven zijn, maar dat er twee perioden zijn waarin het ongeschikt maken kan worden uitgevoerd.

Het ongeschikt maken van de verblijven (dit geldt zowel voor de zomerverblijven, paarverblijven als het winterverblijf) is nog niet uitgevoerd. Bij navraag gaf de opdrachtgever aan dat hij dit aan het regelen is.

U raadt ons aan om in dat geval ook een ontheffing aan te vragen voor het verstoren van gewone dwergvleermuis. Bij deze vragen wij de ontheffing ook aan voor het verstoren van gewone dwergvleermuis.

5. *Uit de planning blijkt dat voor gebouw A er 2 verschillende winterverblijven aanwezig zijn, terwijl in de aanvraag sprake is van 1 massawinterverblijf. Wij verzoeken u dit toe te lichten.*

Uit het vleermuisonderzoek blijkt (zie paragraaf 4.1.1 op pagina 9) dat er bij 2 (dicht bij elkaar gelegen) open stootvoegen aan de noordzijde van het gebouw A zwermgedrag en invliegende gewone dwergvleermuizen zijn aangetoond. Het rapport van het vleermuisonderzoek (RA17176-01) is bijgevoegd als bijlage bij het activiteitenplan. Deze twee open stootvoegen liggen dicht bij elkaar, op circa 3m, en komen beide uit hetzelfde compartiment van de spouwmuren (zie ook vraag 18). Gezien de bouwwijze en het gedrag is er dus 1 winterverblijf aanwezig. Er is dan ook maar 1 symbool voor zwermgedrag en 1 symbool voor winterverblijven aangegeven in de bijbehorende tekening (bijlage 1 van het nader onderzoek en figuur 12 van het activiteitenplan, dit is dezelfde figuur). Ik heb dit ook nagevraagd bij de ecooloog die het onderzoek heeft uitgevoerd.

In paragraaf 4.3 van het activiteitenplan is uiteengezet wanneer de vleermuisverblijven ongeschikt gemaakt kunnen worden, afhankelijk van de functie van het betreffende verblijf. Hierin hebben wij als ecologen aangegeven dat er twee tijdsperiodes zijn waarin het winterverblijf ongeschikt gemaakt kan worden, namelijk half april – juni en september – half oktober. De opdrachtgever heeft beide perioden als mogelijkheid in zijn planning

opgenomen. U dient deze dubbele tijdsperiode dan ook niet te lezen als dat er twee verblijven zijn, maar dat er twee perioden zijn waarin het ongeschikt maken kan worden uitgevoerd.

6. *In de tabel van het vleermuisonderzoek geeft u aan dat op 16 september 2017 geïnventariseerd is van 21:00 – 12:30. Bedoelde u 00:30? Wij verzoeken u dit toe te lichten.*

Ik heb dit nagevraagd aan de betreffende ecooloog en het betreffende veldbezoek duurde van 16 september 21:00 tot 17 september 00:30. Wij verzoeken u een afschrift van het asbestonderzoek bij te voegen waaruit blijkt dat asbest aanwezig is in het gebouw.

In bijlage 2 is het meest recente asbestonderzoek bijgevoegd. Dit asbestonderzoek betreft enkel gebouw A. De opdrachtgever heeft ook oudere asbestrapporten tot zijn beschikking.

7. *Wij verzoeken u een afschrift van het asbestonderzoek bij te voegen.*

In bijlage 2 in het meest recente asbestonderzoek voor gebouw A opgenomen. De opdrachtgever beschikt ook over oudere rapporten.

8. *In paragraaf 4.1.2 noemt u opties voor permanente mitigatie. Wij verzoeken u aan te geven welke optie of opties daadwerkelijk worden toegepast*

De spouw wordt geschikt gemaakt voor vleermuizen, door voldoende ruimte te laten in de spouw en door gevelstenen (invliegopeningen) aan te brengen. Dit is dus de eerste optie uit paragraaf 4.1.2. Ranox, de partij die de ecologische begeleiding uitvoert, zal in overleg met de architect beslissen waar en hoe de invliegopeningen worden geplaatst.

9. *Wij verzoeken u aan te geven of de (nieuwe) winterverblijven reeds geschikt zijn gemaakt en wanneer?*

In paragraaf 4.1.4 (pagina 21) staat: "In de zomer van 2018 zijn de gevels van dit pand (lees: het pand dat geschikt is bevonden voor winterverblijven, zie betreffende paragraaf) geschikt gemaakt voor verblijvende vleermuizen, door een goede toegang tot de spouw te creëren in elk van de blinde muren. Deze toegang is bereikt door op 4 locaties een toegangsteen in te metselen, van het type IB VL 03 van Vivara (zie Figuur 10) Deze is op circa 1,5 meter van de dakrand geplaatst (zie Figuur 11)."

Hieruit blijkt dus dat de nieuwe winterverblijven reeds zijn gerealiseerd. Meer exact zijn deze 6 juli 2018 gerealiseerd. Bijgevoegd (bijlage 3) vindt u het verslag van Ranox, de partij die de voorzieningen heeft gerealiseerd.

10. *In het activiteitenplan wilt u voor het rood gearceerde gebouw de spouwmuren waar paar- en zomerverblijven zitten, de spouwmuren in de winter afdichten. Wij verzoeken u toe te lichten hoe uitgesloten is dat de zomer- en paarverblijven ook in de winter gebruikt kunnen worden en hoe u uitsluit dat in de winter vleermuizen in deze spouwen aanwezig zijn. Indien u dit niet kunt uitsluiten verzoeken wij u een zorgvuldigere wijze van ongeschikt maken van dit gebouw toe te passen en te omschrijven.*

Het rood gearceerde gebouw is voor vleermuizen niet vanuit het aangetoonde winterverblijf toegankelijk (zie hiervoor ook de uitleg over de bouwkundige constructie van het winterverblijf, vraag 18). Het rood gearceerde gebouw heeft een lagere bouwwijze dan het oranje gedeelte waarin het winterverblijf is aangetroffen en heeft een minder massief karakter, o.a. door de aanwezigheid van de gymzalen in deze vleugel. Er zijn tijdens het onderzoek geen zwermende dieren rondom het rood gearceerd bouwdeel waargenomen, waardoor redelijkerwijs kan worden uitgesloten dat dit gedeelte als winterverblijf wordt gebruikt.

Het afdichten van het gebouw gebeurt door de bestaande openingen af te dichten met PUR waarbij er altijd op een muurvlak 1 à 2 stootvoegen worden afgesloten met een exclusionflap waardoor er, wanneer er tegen de verwachting in toch vleermuizen in dit gedeelte overwinterd hebben, deze het gebouw kunnen verlaten.

11. *Voordat het winterverblijf afgesloten wordt, wordt deze ongeschikt gemaakt met exclusion flaps. U stelt vervolgens dat na 3 tot 7 dagen begonnen kan worden met de sloop. Wij verzoeken u toe te lichten of voorafgaand aan de sloop gecontroleerd wordt of het winterverblijf nog in gebruik is.*

Naar aanleiding van uw vraag stellen wij voor dat u als voorwaarde in de ontheffing opneemt, dat een ecooloog middels een vleermuisinventarisatie controleert of er uitvliegende vleermuizen (avondcontrole) of invliegende vleermuizen (ochtendcontrole) aanwezig zijn. Deze controle dient plaats te vinden na het plaatsen van de exclusion flaps en een of twee dagen voor het starten van de sloop.

12. *In aanvulling op vraag 8 en 9; bij het ongeschikt maken van winter en paarverblijven die toegang bieden tot een spouw, is door de zeer verborgen levenswijze van de gewone dwergvleermuis doden vaak niet volledig uit te sluiten. Wij adviseren u als u dit niet kunt uitsluiten om ook voor doden een ontheffing aan te vragen.*

Wij zijn van mening dat met de getroffen maatregelen het doden van vleermuizen is uitgesloten. Daarom vragen wij geen ontheffing aan voor het doden van vleermuizen.

13. Vervalt

14. *Uit tabel 1 van het activiteitenplan blijkt dat het werken aan het oranje gebouw mogelijk wordt verondersteld (=wordt goedgekeurd) in de periode van april tot half juli. Dit valt gedeeltelijk samen met de kraamperiode. Kraamverblijven zijn in dit gebouw niet aangetroffen, maar wij verzoeken u desalniettemin in verband met het zorgvuldig werken, om toe te lichten hoe het gebruik van als kraamverblijf in dit gebouw kan worden uitgesloten. Wij verzoeken u toe te lichten hoe het gebruik als kraamverblijf wordt uitgesloten. Wij verzoeken u toe te lichten waarom de periode van half juli tot begin september als ongeschikt geacht wordt voor de werkzaamheden aan het oranje gebouw (met massawinterverblijf) in figuur 12.*

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn er inderdaad geen kraamverblijven in het gebouw aangetroffen en er zijn ook geen aanwijzingen gevonden dat het gebouw door een

kraamgroep wordt gebruikt. Uit de literatuur is ons ook niet bekend dat het gebruik van een gebouw in de winter de kans vergroot en/of samengaat met het gebruik als kraamverblijf. Het vleermuisonderzoek is geheel conform het vleermuisprotocol uitgevoerd. Daarmee hebben wij een gereede inspanning geleverd om de functies van het plangebied vast te stellen. Zodoende is het ecologisch verantwoord dat wij bij de uitvoering van de werkzaamheden ervan uitgaan dat er geen kraamverblijf aanwezig is.

Inspectie van winterverblijven op hun geschiktheid vindt grotendeels plaats in de periode aansluitend op de kraamperiode, met een piek in augustus en begin september. Echter blijkt uit Duits onderzoek dat de voorinspecties, door hoofdzakelijk mannelijke dieren, al sporadisch uitgevoerd worden vanaf mei waarbij er vanaf half juli een duidelijke toename is van het aantal (Simon e.a. 2014, Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns). Voor zover bekend komen gewone dwergvleermuizen hun mogelijke winterverblijf slechts één of enkele keren controleren op geschiktheid/aanwezigheid. Wanneer het verblijf pas in loop van deze periode ongeschikt wordt gemaakt bestaat er de kans dat er reeds dieren zijn geweest die het verblijf hebben geïnspecteerd en het als geschikt hebben bevonden. Dit zou betekenen dat de dieren die het verblijf bij de eerste strenge vorst opzoeken dan onverwacht op zoek moeten naar een alternatief. De periode na half juli is daarmee minder geschikt om het verblijf af te sluiten dan de periode daarvoor.

Aanvullende vragen over het massawinterverblijf uit de brief van 24 juli.

15. *Vraag 13 is ingetrokken. Wij hebben inmiddels (via een second opinion) informatie dat dit (slaat dit op vraag 13 of op ons plan?) geen goed alternatief is. In plaats daarvan vragen wij u of u in de alternatieven afweging het betere alternatief onderzocht hebt om een overlap van tenminste 1 jaar te hanteren waarin zowel het alternatieve massawinterverblijf als het huidige aanwezig en in gebruik kunnen zijn. Zo niet, waarom niet? Zo ja, waarom wordt niet voor dit alternatief gekozen?*

Uiteraard is het alternatief in tijdsplanning voor het ongeschikt maken van het winterverblijf beoordeeld. In januari 2019 wordt gestart met de sloop (regel 278 in de planning). Het is voor de opdrachtgever niet doenlijk om te wachten tot half april om te wachten met de sloop, aangezien dit grote gevolgen kan hebben. De planning is zo ingestoken dat de nieuwbouw van de school na de zomervakantie van 2020 in gebruik genomen kan worden (regel 187 en 202 van de planning). In de planning is daarnaast zoveel mogelijk rekening gehouden met de mogelijkheden om het onderwijs er zo weinig mogelijk hinder ondervindt van de werkzaamheden door werkzaamheden in de vakantie te laten plaatsvinden én door ervoor te zorgen dat het nieuwe schoolgebouw bij de start van het schooljaar 2020 gereed is. Hierdoor hoeven leerlingen maar 1,5 jaar gebruik te maken van vervangende voorzieningen.

16. *Waarom is de spouw van de toekomstige massawinterverblijf op dit moment nog niet in gebruik?*

De spouwen van de muren van het toekomstige winterverblijf hadden in de oorspronkelijk staat geen geschikte openingen voor vleermuizen; de aanwezige stootvoegen waren zeer klein en er waren geen kieren langs daklijsten. De spouwen waren zodoende niet

toegankelijk voor vleermuizen. Daarin is nu verandering gekomen door het plaatsen van de toegangsstenen (zie paragraaf 4.1.4 van het activiteitenplan en het antwoord op vraag 9 in deze brief). Ook is de afwezigheid van een bepaald type verblijf geen bewijs dat deze locatie niet geschikt is als verblijfplaats. Bij inventarisaties van gebouwen met gelijke bouwwijze zien wij zeer zelden dat deze allemaal worden gebruikt. Er is, door de grote aantallen dieren die er verblijven, dan ook slechts behoefte aan een beperkt aantal geschikte verblijven.

17. *Wat is de dikte van de binnen- en buitenmuur van het toekomstige massawinterverblijf en komt dat overeen met het huidige massawinterverblijf? Kunt u een inschatting geven of de isolatiewaarde van het huidige verblijf overeenkomt met het nieuwe verblijf?*

De exacte dikte van de muren is niet bekend; de oorspronkelijke bouwtekening zijn in het bezit van de gemeente. De dikte van de binnen- en buitenmuren van het toekomstige massawinterverblijf is nagenoeg gelijk aan het huidige massawinterverblijf, aangezien in beide gebouwen de spouwmuren zijn opgetrokken uit twee halfsteensmuren en de lengte/breedte van de gebruikte bakstenen (waalformaat) gelijk is.

De isolatiewaarde van de muren in het toekomstige massawinterverblijf zijn $>3 \text{ m}^2\text{K/W}$ conform bouwtekening bij oplevering. De isolatiewaarde van het huidige massawinterverblijf is niet bekend. De isolatiewaarde van het nieuwe verblijf is iets logischerwijs hoger dan dat van het huidige massawinterverblijf. Het gebouw met de toekomstige massawinterverblijven is nieuwer (bouwjaar 2002), waardoor de toegepaste isolatiedeken met minerale wol in de spouwmuur beter isoleert dan die in gebouw A (de isolatiewaarde gaat omlaag in de loop van de jaren). Echter is de beschikbare spouw in het nieuwe verblijf veel groter en loopt door vanaf de grond tot aan de derde verdieping (in het bestaande verblijf is er een scheiding tussen de verdiepingen door een betonlaag, voor uitleg zie vraag 18). De warmte die door het isolatiemateriaal richting de spouw lekt, zal zich bovenin de spouw verzamelen. Hierdoor biedt deze spouw ten opzichte van het bestaande verblijf een veel groter temperatuurgradiënt. Daarnaast zijn er in de toekomstige massawinterverblijf 4 separate spouwmuren geschikt gemaakt, met verschillende oriëntaties en verschillend gebruik in de aangrenzende ruimte binnen de school. Dit biedt vleermuizen de mogelijkheid om zelf een plek te zoeken die aansluit bij de door hen gewenste temperatuur.

18. *Zijn alle spouwmuren van het nieuwe verblijf in verbinding met elkaar? Hoe zit dat met het huidige massawinterverblijf; zijn daar de spouwmuren aan alle kanten met elkaar verbonden. Is er in het huidige massawinterverblijf naast de spouwmuren ook nog toegang tot andere ruimtes in het gebouw? Zo ja, hoe wordt daarvoor in het alternatieve massawinterverblijf gecompenseerd?*

Huidige massawinterverblijf

De spouwmuren in het huidige massawinterverblijf niet met elkaar in verbinding. Dit wordt veroorzaakt door de (voor die tijd zeer gangbare) bouwstijl waarbij de verdiepingsvloeren (van beton) zijn doorgetrokken tot door de spouwmuren. Ze zijn aan de buitenzijde zichtbaar als lichte banden in de muur. De betonvloer zorgt er dus voor dat de spouwmuren verticaal in segmenten worden verdeeld; een segment per verdieping. In de lange zijdes van het

gebouw zijn de ramen van de klaslokalen geplaatst; deze doorbreken de spouwmuren. De spouwmuren lopen niet onder of boven de ramen door. Hierdoor zijn de spouwmuren ook in horizontale zin beperkt tot enkel het metselwerk dat aan de buitenzijde aanwezig is.

Zodoende vormen de spouwmuren compartimenten van circa 3.5 x 5 meter. Hieronder toegevoegd (Figuur 1) is een foto van de betreffende spouwmuur waar het huidige massawinterverblijf is aangetroffen; de zwermactiviteit werd waargenomen bij de bovenste 2 compartimenten. De spouw geeft geen toegang tot andere delen van het gebouw, of andere spouwcompartimenten.

Tijdens het vleermuisonderzoek hebben wij geen enkele zwermactiviteit op andere plekken van het schoolgebouw waargenomen. Derhalve gaan wij ervan uit dat alleen dit deel van de school gebruikt wordt als massawinterverblijf. Een mogelijk verklaring voor het gebruik van uitsluitend dit deel van het schoolpand is dat er hier enkele bredere open stootvoegen aanwezig zijn, en dat in de ruimte achter de spouwmuur van het bovenste compartiment de CV installatie is gesitueerd.

Figuur 1. Foto van de bouwwijze van het schoolgebouw. Op de foto is goed te zien hoe de muren verticaal in compartimenten zijn opgedeeld. De muren worden omringd door ramen, waardoor de spouwmuren ook horizontaal zijn beperkt. Deze foto is van noordzijde van het schoolgebouw, waar het massawinterverblijf is vastgesteld in het bovenste compartiment.

Nieuwe massawinterverblijf

Het gebouw waar de nieuwe massawinterverblijven zijn gerealiseerd, heeft spouwmuren aan de zijkanten van de kopse gevels: het middendeel van de kopse gevels bestaat uit raamwerk over gehele hoogte van het pand. De twee langgevels bestaan ook enkel uit raamwerk (zie Figuur 2). In het nieuwe massawinterverblijf staat de spouw over de gehele hoogte van elke zijkant in open verbinding met elkaar. De spouwmuren staan dus niet met elkaar in verbinding door de tussenliggende raampartijen.

Figuur 2. Foto van het gebouw waar de nieuwe massawinterverblijfplaats is gerealiseerd. Alleen op de kopgevels (enkel de westgevel is hier te zien) is voorzien van spouwmuren, die worden onderbroken door een raampartij over de gehele hoogte. De langgevels (enkel de zuidgevel hier te zien, achter de boom rechts) zijn geheel opgetrokken uit raamwerk. Bron: google Maps.

19. *Hoe wordt het microklimaat van het huidige massawinterverblijf gehandhaafd in het nieuwe massawinterverblijf? Is het toekomstige gebouw al na-geïsoleerd? In hoeverre is het convenant 'frisse scholen' ook van toepassing op het gebouw waar het nieuwe winterverblijf is gepland. Zo niet, is geborgd dat het gebouw ook in de toekomst niet geïsoleerd gaat worden. Hoe wordt voorkomen dat het gebouw te warm wordt? Hoe is geborgd dat het gebouw ook gebruikt en verwarmd blijft?*

Uit de aangeleverde bouwtekeningen blijkt dat het pand, waarin het nieuwe massawinterverblijf is gerealiseerd, bij de bouw reeds is geïsoleerd met een deken van minerale wol (steenwol). Het pand wordt niet na-geïsoleerd, omdat de isolatiewaarde goed is. Het convenant 'Frisse Scholen' is van toepassing op nieuwbouw, en is in deze vorm niet van toepassing op dit gebouw. Het pand met het toekomstige massawinterverblijf is gebouwd in 2002. Gezien de relatief jonge leeftijd is er (voorlopig) geen na-isolatie benodigd. Gezien het feit dat het huidige massawinterverblijf vanaf 1968, dus al 50 jaar dienstdoet als schoolgebouw, is de verwachting dat dit gebouw tot zeker 2040 in gebruik zal zijn. Daarmee wordt voor de ruime toekomst gegarandeerd dat dit gebouw gebruikt en verwarmd wordt.

Het betreft een onderwijsgebouw en is voorzien van een gebouwenbeheersysteem waarmee ook de temperatuurregeling ingesteld is. Het stookregime van beide locaties (huidige en toekomstige

20. *Bent u bekend met het netwerk aan massawinterverblijven in Veenendaal. Vindt er uitwisseling plaats tussen deze verblijven?*

Het aantonen van winterverblijfplaatsen buiten het plangebied valt buiten de vereiste onderzoeksinspanning van het vleermuisprotocol en is het kader van de geplande activiteiten dan ook niet gedaan. Omdat onderzoek naar zwermende dieren nabij winterverblijfplaatsen pas recent in het vleermuisprotocol is opgenomen zijn er pas weinig winterverblijfplaatsen in Nederland vastgesteld en zodoende niet in de NDFF beschikbaar. Uit de literatuur is bekend dat vleermuizen vaak meerdere verblijfplaatsen bezoeken in de zwermperiode. De afstanden die de dieren afleggen t.o.v. van hun gewone leefgebied tot aan de massaverblijfplaats kan tientallen kilometers zijn.

Door de toegenomen onderzoekinspanning naar winterverblijven zien we echter wel dat dit soort verblijfplaatsen vaker voorkomt dan aanvankelijk bekend was. Zo hebben wij (Regelink Ecologie en Landschap) bij gemeentebreed onderzoek in Apeldoorn dit jaar op basis van zwermgedrag al meer dan 20 massaverblijfplaatsen vastgesteld. De aantallen dieren die in Veenendaal zijn aangetroffen later er geen twijfel over mogelijk dat er in de omgeving nog andere belangrijke verblijfplaatsen aanwezig moeten zijn. De in het centrum van Veenendaal ruim aanwezige hoogbouw biedt daartoe ook alle mogelijkheden.

21. *Hoe gaat het gebruik van het nieuwe massawinterverblijf gemonitord worden? Welke maatregelen treft u om het nieuwe verblijf te verbeteren als het verblijf niet in gebruik genomen is? Gedurende hoe lang en in welke periode wordt er gemonitord?*

Er is vooralsnog geen monitoring van het nieuwe massawinterverblijf opgenomen in het activiteitenplan en/of onze opdracht van de opdrachtgever. Het staat u als bevoegd gezag vrij om een monitoringsplicht (en eventueel verbeterplicht) op te nemen in de ontheffing.

22. *Welke (bouwkundige) informatie over het huidige massawinterverblijf kan gedurende de sloop bekend worden, die toegepast kan worden voor het verbeteren voor het alternatieve massawinterverblijf?*

Helaas kunnen wij niet op voorhand aangeven welke informatie bekend zal worden over het huidige massawinterverblijfplaats. Wij hebben navraag gedaan bij de opdrachtgever over de bouwkenmerken van de huidige en nieuwe massawinterverblijfplaats. Op basis van alle voorhanden zijnde informatie over de huidige verblijfplaats en expert judgement, hebben wij de locatie en inrichting van de nieuwe massawinterverblijfplaats bepaald.

Mogelijk bedoelt u hoe wij zullen omgaan met informatie over de huidige massawinterverblijfplaats, die bij de sloop naar voren komt en die nog niet bekend was? Wij zullen de aannemer die de sloop zal uitvoeren, vragen om belangrijke informatie over en foto's van de verblijfplaats aan ons door te geven. Mogelijk blijkt uit de ontheffing dat de ecologen bij de sloop van dit deel van het gebouw aanwezig moeten zijn. In dat geval

beschikken wij uiteraard direct over gedetailleerde informatie over het winterverblijf. Indien deze informatie (in combinatie met eventueel literatuuronderzoek en navraag bij andere ervaren ecologen) ertoe leidt dat we moeten concluderen dat er essentieel iets ontbreekt aan de nieuwe massawinterverblijfplaats (of zelfs mis is met de verblijfplaats), dan zullen wij de opdrachtgever vragen dit te wijzigen.

23. Wij verzoeken u de voor deze vragen relevante bouwtekeningen bij te voegen.

In bijlage 4 zijn de bouwtekeningen van het gebouw met het nieuwe massawinterverblijf opgenomen. In bijlage 2 (het asbestrapport) vindt u achterin de plattegronden van gebouw A.

Ontheffing en ongeschikt maken

Aangezien het ongeschikt maken van de verblijven voor half oktober 2018 moet plaatsvinden, vragen wij u vriendelijke daarmee rekening te houden met de afhandeling van deze aanvraag. Indien u de aanvraag niet voor die tijd kunt afronden, vragen wij u te overwegen ons toestemming te geven de verblijven ongeschikt te maken, vooruitlopend op de afgifte van de ontheffing.

Contact

Mocht u nog verder nog vragen hebben dan kunt u altijd contact met mij opnemen via telefoon of email. Beide staan in de koptekst van deze brief vermeld. Ik verzoek u schriftelijke vragen ook (per email) aan mij te verzenden, zodat ik hier snel op kan reageren. Zeker bij kleine vragen stel ik het zeer op prijs indien u dit telefonisch met mij kunt bespreken, aangezien dit sneller gaat dan schriftelijk. Bij voorbaat dank!

Met vriendelijke groeten,

